

Kdo je na Šumavě nejkrásnější?

Martin Starý

Ptali jsme se, jak lidé vnímají na Šumavě velké obratlovce a soužití s nimi. Cílem průzkumu bylo zjistit popularitu hlavních druhů velkých obratlovců, podrobněji zmapovat a popsat emoce, které lidé zažívají, čeho se konkrétně bojí, co naopak oceňují a jakým způsobem získávají informace. To vše bylo zjišťováno pro náhodný vzorek místních (rezidentů uvnitř národního parku)

a návštěvníků na nástupních místech turistických tras v rámci národního parku Šumava. Šetření proběhlo v rámci šumavského roku návratů v roce 2025 a svými mnohými překvapivými poznatky doplnilo dlouhodobý monitoring návštěvníků. Průzkum zadala a financovala Správa národního parku Šumava a realizátorem průzkumu byla zvolena společnost ppm factum research.

Obr. 1: Vlk obecný je překvapivě druhem nejvíce spojeným se Šumavou. Foto Berndt Fischer

Obr. 2: Podíl příznivců a odpůrců případného návratu zubrů na Šumavu byl vyrovnaný (50 % místních) až pozitivní (62 % návštěvníků). Foto Berndt Fischer

Dotazování proběhlo v průběhu letních prázdnin 2025 a probíhalo formou osobního dotazování s pomocí tabletu (CAPI) na náhodném vzorku místních obyvatel (412 dotazovaných) a návštěvníků (405 dotazovaných). Za posledních několik desítek let se jedná o poměrně jedinečné šetření. Správa národního parku s nově nabytými výsledky zamýšlí aktivně pracovat a vylepšit tak efektivitu vlastní činnosti. To se týká především práce s veřejností, ale i environmentální výchovy směřující k mladé generaci.

Symbol a propojení s přírodou

Co lidi spontánně napadne jako první, když se řekne živočich a Šumava? Na základě dat průzkumu je v tomto ohledu jasný vítěz – vlk. Shodnou se na tom jak místní, tak návštěvníci. U místních rezidentů se ve výsledcích objevuje ještě i rys. Nicméně odstup prvního a druhého zvířete spojeného se Šumavou je výrazný (18 % rezidenti, a dokonce 34 % u návštěvníků). Více si Šumavu spojují s jelení zvěří (cca 1/3 respondentů). Celkově však mají místní obyvatelé širší škálu zvířat.

Positivní je, že drtivá většina místních pociťuje silné propojení s přírodou. Až 74 % jich vnímá svoje spojení s přírodou a ohodnotilo své propojení na desetibodové škále v rozmezí 1–4. Pouze 2 % rezidentů odpovědělo, že přírodu vnímá minimálně nebo vůbec. Citlivěji vnímají přírodu vysokoškoláci, senioři. Z hlediska věkového

rozložení jsou k přírodě nejvlažnější místní rezidenti ve věku do 29 let. To může být překvapivou výzvou pro pracovníky environmentální výchovy. Ale i v této věkové skupině převažuje alespoň nějaké spojení s přírodou (66 %).

Setkání se zvířaty

Místní obyvatelé NP Šumava daleko častěji potkávají zvířata a častěji to uváděli ve svých odpovědích. Nejčastěji uvádějí, že potkávají ptáky (44 %). Další početnou místními pozorovanou skupinou byly šelmy (34 %). Pokud se specificky zaměříme například na šelmy, ukazuje se, že místní daleko častěji potkávají lišky. Návštěvníci naopak mnohem častěji v rámci šelem uváděli vlka. Je otázkou, zda toto zjištění nebylo ovlivněno existencí a popularitou vlčího výběhu v okolí obce Srní. U ptáků jsou u návštěvníků sovy, u místních naopak tetřevi. Pokud se zaměříme na opakované pozorování v posledních 3 letech, tak místní obyvatelé nejčastěji uvádějí jelena. Téměř každý druhý místní respondent uvedl, že v průběhu posledních 3 let pozoroval jelena čtyři- a vícekrát. V případě tetřeva hlušce uvádělo více než 2 pozorování v průběhu posledních 3 let 58 % místních respondentů. U návštěvníků je rozložení pozorovaných druhů podstatně odlišné. Většina z nich (51 %) uvedla, že při návštěvě nepozoruje žádného živočicha. Častěji jsou to lidé, kteří označují za důvody nepozorování zvířat jiné důvody než vliv samotných návštěvníků. Mezi návštěvníky

nejčastěji pozorované druhy patří motýli. Ostatní pozorované skupiny jsou poměrně vyrovnané. Pokud se u návštěvníků zaměříme na ptáky, není nejčastěji pozorovaným druhem tetřev jako u místních, ale sovy. Naopak návštěvníci v rámci šelem daleko častěji uvádějí pozorování vlka (57 %). Pravděpodobně zde hraje roli i existence Návštěvníckého centra Srní s vlčím výběhem, který je návštěvníky hojně navštěvován.

Proč zvířata nejsou vidět?

Na primárních důvodech se hlavní dvě skupiny respondentů shodnou. Jedná se o příliš mnoho lidí a hluk, který dělají. Dále zmiňují, že byli ve špatnou dobu na špatném místě, nebo mají pocit, že zvířat je celkově v parku málo. U místních, kteří divokou přírodu podporují, převládá jako důvod nepotkání zvířat chování návštěvníků, naopak u těch, kteří jsou k divoké přírodě skeptičtí, převládá názor, že je hlavním důvodem nižší počet zvířat a špatná správa ze strany národního parku. Většina místních (přes 60 %) si nemyslí, že by za to mohla primárně správa národního parku. Lidé s vyšším vzděláním více mluví o problému velkého množství návštěvníků. Ale celkově jsou návštěvníci s péčí národního parku spokojeni – 3/4 ji hodnotí pozitivně. Návštěvníci i místní shodně řadí mezi pozitivní aspekty vlků zástupce divočiny, mystický vzhled a udržování zdravotního stavu divokých zvířat. Místní se od návštěvníků liší silnějším vnímáním útoků na hospodářská zvířata (zcela souhlasí 50 % oproti 31 % návštěvníků).

Velké šelmy

Pokud se podrobněji podíváme na jednotlivá zvířata, nejsilnějším symbolem šumavské přírody je jednoznačně vlk. Jako první druh ve spojení se Šumavou uvádí vlka 50 % místních a 57 % návštěvníků. Tento vztah je pro mnohé rozporuplný. Více než polovina dotázaných místních uvedla, že mají obavy chodit do lesa, kde se vyskytují vlci. Avšak 62 % místních vítá návrat vlka do České republiky. Žádný strach z vlků si častěji nepřipouští ti rezidenti, kteří již vlky někdy pozorovali. To je velmi zajímavé zjištění. Návštěvníci jsou k vlkům ještě tolerantnější. S návratem vlka do ČR souhlasí 88 % dotazovaných návštěvníků. S návratem na Šumavu souhlasilo dokonce 91 %. Obavy z vlků pociťuje méně návštěvníků než místních.

Nejméně kontroverzním zástupcem velkých zvířat na Šumavě je jednoznačně rys ostrovid. Místní i návštěvníci jsou rádi, že na Šumavě žije.

Daleko menší než u vlka jsou obavy z útoků na hospodářská zvířata. Stejně tak obavy a strach ze setkání s rysem pociťuje výrazně menší podíl lidí místních i návštěvníků. Drtivá většina jak místních, tak návštěvníků nepociťuje strach ze setkání s rysem. Rysa je z hlediska většiny sledovaných aspektů možné považovat za „toho hodného“.

Naproti tomu velké a převážně negativní emoce vzbuzuje medvěd. Rezidenty i návštěvníky je medvěd považován za nebezpečné zvíře. Na rozdíl od ostatních šelem jsou postoje k případnému návratu medvědů na Šumavu negativní. Jeho návrat si rozhodně nepřeje polovina rezidentů a čtvrtina návštěvníků. Zajímavé je, že i názor na jeho prospěšnost v ekosystému je jak u místních, tak u návštěvníků převážně negativní. Jediný významnější rozdíl postojů rezidentů a návštěvníků je v otázce případného návratu medvěda na Šumavu. U návštěvníků by si návrat přálo 42 %, u rezidentů pouze 29 %. Co je důvodem takto nízkého skóre pro medvěda? Je to malá osvěta? Množičí se případy napadení v sousedním Slovensku? Těžko říci.

Velcí kopytníci

To losa evropského bychom mohli směle nazvat jako „toho neznámého“. Většina návštěvníků (55 %) vůbec neví, že se los na Šumavě vyskytuje. U místních je podíl menší (45 %), ale i tak stále poměrně vysoký. Pravděpodobně i díky neznalosti tohoto druhu a jeho výskytu na Šumavě je poměrně vysoký podíl lidí, kteří jsou k losům lhostejní (cca 40 % rezidentů i návštěvníků).

Jako poslední velké zvíře ČR byl hodnocen zubr evropský. Překvapivě byl tento druh vlastně málo rozporupný. Zhruba 50 % rezidentů s případným návratem do volné přírody souhlasí. Lehce častější souhlas (u 54 % místních) byl zaznamenán pro návrat výhradně do oplocených výběhů bez přístupu lidí. U návštěvníků již jednoznačně převládá preferovaný návrat do volné přírody (62 %) oproti uzavřeným výběhům (54 %). Z hlediska nebezpečnosti vyšel podobný podíl lidí, kteří jej považují za nebezpečný, jako lidí, kteří jej za nebezpečné zvíře nepovažují. Toto platilo jak pro místní, tak pro návštěvníky.

Zdroje informací

Předmětem dotazníkového šetření byly dále druhy a zdroje informací o národním parku. Drtivě nejčastěji uváděným zdrojem informací shodně pro rezidenty i pro návštěvníky byli přátelé a další

Obr. 2: Nejoblíbenějším druhem na Šumavě je jednoznačně rys ostrovid. Foto Berndt Fischer

osoby. U návštěvníků byl lehce častěji uváděným zdrojem informací internet (87 %). Místní obyvatelé se informace o národním parku dozvídají spíše bez aktivního vyhledávání. Naproti tomu návštěvníci si informace aktivně vyhledávají, především v rámci informačních středisek a dále z internetu a televize. Internetu dávají přednost především mladí do 29 let.

Při zaměření na digitální informační zdroje jsou to pro rezidenty i návštěvníky webové stránky a zpravodajské weby. Facebook a Instagram jsou druhými nejčastějšími zdroji informací – celkově pro cca 50 % dotazovaných, a to opět shodně jak pro návštěvníky, tak pro rezidenty.

Co by bylo dobré zlepšit?

Většina respondentů neuvadla žádné návrhy či stížnosti. U návštěvníků jich bylo mírně více (71 % oproti 63 % u rezidentů). U místních byl příkladem negativních poznámek „nepořádek v lese (ležící stromy), starat se o les, řešit kůrovce“. Dále pak např. „zákazy, omezení přístupu do lesa, sběru hub, zesílení zákazů“. Uvedeno bylo ale i „hodně návštěvníků, chování některých lidí“. Mnoho lidí bylo zmiňováno i u návštěvníků. Návštěvníkům oproti rezidentům chybí odpadkové koše, WC atd. Návštěvníci i rezidenti shodně ve směru ke Správě NPŠ uváděli „komerci a drahotu, zájem o peníze, neodbornost a netransparentnost“. Obě skupiny však také uváděly vůči Správě NP Šumava pochvalu a poděkování.

Co tyto výsledky znamenají?

Pravidelné dotazování návštěvníků, ale i místních je důležitou součástí činnosti Správy národního parku Šumava. Tvrdá data z monitoringu nastavují správě národního parku zrcadlo, ale i pootevírají dveře do duší dotazovaných. Pro efektivní komunikaci a práci s veřejností jsou zjištění zcela zásadní. I když zjištění nepovedou přímo ke konkrétní akci vedení národního parku, přispějí snad k efektivnější komunikaci a správě svěřeného území.

A vítězem byl?

Šetření prokázalo především obrovský zájem lidí o zvířata obecně. Ukázal silné propojení s přírodou. Jednoznačný se jeví negativní postoj k medvědům. Naproti tomu drtivě pozitivní je postoj k rysovi ostrovidovi. Dotazování ukázalo na výzvy a potenciál další práce Správy NP Šumava. Ukázal na velmi silné propojení vlků se Šumavou. Přestože první vlci přišli na Šumavu teprve nedávno (první vlk přišel v roce 2015), jsou jednoznačně nejvíce asociovaným druhem zvířat s tímto pohorím a národním parkem. To platí shodně jak pro místní, tak pro návštěvníky. Data naznačují, že pro toto nastavení hraje významnou úlohu i existence a činnost vlčího výběhu u obce Srní. Celkově vzato však jednoznačný vítěz není zcela zřejmý. Lidé mají velký zájem o zvířata a osobní propojení s nimi, především u velkého počtu místních obyvatel, ukazuje se obrovský význam jejich ochrany a ochrany přírody obecně. ■